



## Dalvíkurskóli

## Samfélagsfræði

Námsþáttur	5. bekkur	6. bekkur	7. bekkur
<b>Reynsluheimur</b> <u>Umhverfi, samfélag, saga, menning; Hæfni</u> <i>nemanda til að skilja veruleikann.</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mannlíf</li> <li>• Sjálfbærni</li> <li>• Siðferði</li> <li>• Staða Íslands og saga</li> <li>• Heimabyggð</li> <li>• Jörðin</li> <li>• Heimssaga</li> <li>• Trúarbrögð</li> <li>• Náttúruskilyrði</li> <li>• Auðlindir</li> <li>• Gildi</li> <li>• Náttúruferlar</li> <li>• Lýðræði</li> <li>• Orskasamhengi</li> <li>• Fjölmening</li> <li>• Túlkun</li> <li>• Fjölskyldugerðir</li> <li>• Stjórnkerfi</li> <li>• Velferðarsamfélagið</li> <li>• Stjórnmal</li> <li>• Upplýsingalæsi</li> <li>• Gagnrýnin hugsun</li> <li>• Kortalæsi</li> <li>• Miðlalæsi</li> <li>• Heimildarýni</li> <li>• Sögulæsi</li> <li>• Kynjafræði</li> <li>• Merkingarleit</li> <li>• Menningarlæsi</li> <li>• Fjármálalæsi</li> </ul>	<b>Við lok 7. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 198-200):</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Sýnt fram á skilning á mikilvægum gildum, svo sem kærleika, mannhelgi, félagslegu réttlæti. umhyggju fyrir öðrum mönnum og öllu lífi. (Lí)</li> <li>• Skýrt tengsl samfélags, náttúru, trúar og lífsviðhorfa fyrr og nú. (Lí, La, Tr)</li> <li>• Fylgt ferli orsaka og afleiðinga af gerðum manna og bent á leiðir til úrbóta. (La)</li> <li>• Gert grein fyrir einkennum og stöðu Íslands í heiminum í ljósi legu og sögu landsins, breytilegrar menningar, trúar og lífsviðhorfa. (Lí, La, Tr)</li> <li>• Greint samhengi heimabyggðar við umhverfi, sögu, menningu og félagsstarf. (La)</li> <li>• Aflað sér, metið og hagnýtt upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni í margvíslegum gögnum og miðlum. (La, Lí)</li> <li>• Notað mikilvæg hugtök til að fjalla um menningar- og samfélagsmálefni. (Lí)</li> <li>• Lýst náttúruferlum sem hafa áhrif á land og gróður. (La)</li> <li>• Áttað sig á hvernig loftslag og gróðurfar hafa áhrif á búsetu og lífsskilyrði. (La)</li> <li>• Lýst með dæmum áhrifum tækni og mannlegra athafna á samfélag og umhverfi. (La)</li> <li>• Gert sér grein fyrir nýtingu og vernd auðlinda og umhverfis, hvernig hver einstaklingur getur lagt sitt af mörkum til verndar. (La, Lí)</li> <li>• Notað kort og gróf til að afla sér upplýsinga. (La)</li> <li>• Rætt á upplýstan hátt um tímabil, atburði og persónur, sem vísað er til í þjóðfélagsumræðu.</li> <li>• Metið heimildir og ólík sjónarhorn í umfjöllun um sögu og samtíð.</li> <li>• Velt fyrir sér ýmsum þáttum sem sagan hefur mótast af, svo sem umhverfi, samfélagsskipulagi og þjóðfélagsshreyfingum.</li> <li>• Lýst einkennum og þróun íslensks þjóðfélags og tekið dæmi um mikilvæga áhrifaþætti.</li> <li>• Dregið upp mynd af afmörkuðum efnisþáttum stórrar og smárrar sögu, nálægrar eða fjarlægjar.</li> <li>• Greint hvernig sagan birtist í textum og munum, hefðum og minningum.</li> <li>• Lýst margbreytileika helstu trúarbragða og lífsviðhorfa og áhrifum þeirra á líf fólks.</li> <li>• Rætt viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og sett í samhengi við atburði daglegs lífs.</li> <li>• Gert grein fyrir völdum frásögn um, hefðum, hátíðum, siðum og táknum í kristni og nokkrum helstu trúarbrögðum heims.</li> <li>• Borið saman valin trúar- og lífsviðhorf.</li> <li>• Nefnt dæmi um áhrif helgirita helstu trúarbragða á menningu og samfélög.</li> <li>• Borið kennsl á trúarlegar vísanir og tjáningu í listum og bókmenntum.</li> <li>• Gert sér grein fyrir margbreytileika fjölskyldna og margvíslegum hlutverkum innan þeirra.</li> <li>• Lýst nokkrum einkennum lýðræðislegra samfélagshátta.</li> <li>• Gert grein fyrir hlutverki nokkurra helstu stofnana samfélagsins.</li> <li>• Gert grein fyrir hugmyndum um sam hjál og velferð og framkvæmd hennar í samfélaginu,</li> <li>• Lýst með dæmum hvernig samfélagsgerð tengist lífi einstaklinga,</li> <li>• Sýnt fram á skilning á kostnaði eigin neyslu og sé læs á þau áhrif sem ýmis tilboð og auglýsingar hafa á eigin neyslu og á samfélagið,</li> <li>• Séð gildi slysavarna og viðbragða við slysum í heimahúsum, nærsamfélagi og náttúrunni.</li> </ul>		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kynnist tengslum samfélags, náttúru, trúar og lífsviðhorfa fyrr og nú.</li> <li>• Fræðist um umhverfisáhrif af manna völdum og leiðir til úrbóta.</li> <li>• Getur lesið sér til gagns á hinum ýmsu fréttamiðlum.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• fræðist um sögu og menningu heimabyggðar og þekki helstu stofnanir samfélagsins og hlutverk þeirra.</li> <li>• Þekkir og getur lýst nokkrum einkennum lýðræðislegra samfélagshátta.</li> <li>• Getur nefnt dæmi um hvernig samfélagsgerð tengist lífi einstaklinga.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Þekkir sögu og menningu heimabyggðar, helstu stofnanir samfélagsins og hlutverk þeirra.</li> <li>• Getur lesið sér til gagns á hinum ýmsu fréttamiðlum og nýtt sér þá til frekari vinnu.</li> <li>• Getur lesið úr nokkrum gerðum þemakorta af Evrópu sem sýna dreifingarmynstur t.d. náttúruferla og mannvistareinkenna.</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>• Þekkir viðbrögð við slysum í heimahúsum, nærsamfélagi og náttúrunni.</li><li>• Þekkir sögu og menningu heimabyggðar og helstu stofnanir samfélagsins.</li><li>• Þekkir og skilur hugtakið lýðræði.</li><li>• Gerir sér grein fyrir náttúruauðlindum Íslands, hvernig þær eru nýttar og hvers vegna þarf að vernda þær og umhverfið.</li><li>• Áttar sig á að hver og einn getur lagt sitt af mörkum til að vernda auðlindir og umhverfi.</li><li>• Gerir sér grein fyrir margbreytileika fjölskyldna og hlutverkum innan þeirra.</li><li>• Gerir sér grein fyrir mikilvægi samhjálpar og velferðar og hvernig hún er framkvæmd í samfélaginu.</li><li>• Þekkir helstu staði á landinu og veit hvar þá er að finna, s.s. höfuðborgina, kaupstaði, þorp, örnefni.</li><li>• Getur leitað sér upplýsinga í bókum og á netinu um ákveðna staði á Íslandi.</li><li>• Þekkir störf og atvinnuhætti Íslendinga.</li><li>• Þekkir veðurfar og gróður landsins.</li><li>• Þekkir merkustu sögustaði á Íslandi.</li><li>• Getur notað kort og gröf til að afla upplýsinga.</li></ul> <p>Mögulegt námsefni: <i>Landshorna á milli og trúabragðabækurnar.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Gerir sér grein fyrir eigin útgjöldum, neyslu og áhrifum auglýsinga á eigin neyslu og á samfélagið.</li><li>• Veit hvaða lönd tilheyra Norðurlöndunum.</li><li>• Þekkir fána og höfuðborgir Norðurlandanna.</li><li>• Þekkir gróður og loftslag sem einkennir Norðurlöndin.</li><li>• Gerir sér grein fyrir náttúrufari og helstu auðlindum Norðurlandanna.</li><li>• Þekkir merka staði í sérhverju Norðurlandanna.</li><li>• Veit hvaða höf liggja að hverju Norðurlandanna og stærstu vötn á Norðurlöndum.</li><li>• Áttar sig á hvernig loftslag og gróðurfar hefur áhrif á búsetu og lífsskilyrði.</li></ul> <p>Mögulegt námsefni: <i>Norðurlöndin.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Þekkir Evrópukortið og nöfn og legu ríkja í Evrópu auk stærstu áa, vatna, hafa og fjallgarða.</li><li>• Þekkir landslag Evrópu og hvernig það hefur myndast við veðrun og rof.</li><li>• Getur lýst í meginráttum loftslagi og gróðurfari Evrópu.</li><li>• Þekkir einstök menningarsvæði Evrópu.</li><li>• Getur fjallað um hugtök eins og <i>ríki, lönd og landamæri</i>.</li><li>• Getur aflað sér upplýsinga um einstök lönd og landssvæði, atvinnuhættir þar með taldir.</li><li>• Áttar sig á nauðsyn alþjóðlegrar samvinnu ríkja heims á sviði umhverfismála.</li></ul> <p>Mögulegt námsefni: <i>Evrópa.</i></p>
<p><b>Hugarheimur</b> <i>Sjálfsmynd: Hæfni nemanda til að átta sig á sjálfum sér og öðrum.</i></p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Sjálfsvitund</li><li>• Persónumótun</li><li>• Gildismat</li><li>• Siðgæðisvitund</li><li>• Menntun</li><li>• Heilbrigði og velferð</li><li>• Staðalmyndir</li><li>• Réttisýni</li><li>• Ábyrgð</li><li>• Frelsi</li><li>• Manngildi</li><li>• Samhygð</li><li>• Jafnrétti</li><li>• Lífsviðhorf</li></ul>	<p><b>Við lok 7. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 198-200):</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Lýst sjálfum sér og tekið dæmi um þætti sem hafa áhrif á sjálfsmynd hans, svo sem úr nærsamfélagi, umhverfi og menningu.</li><li>• Lýst með dæmum gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og gildismats fyrir eigin sjálfsvitund.</li><li>• Áttað sig á ólíkum kynhlutverkum á nokkrum sviðum og hvernig þau mótast og breytast.</li><li>• Gert sér grein fyrir eigin styrkleikum og veikleikum.</li><li>• Vegið og metið áhrif fyrirmynda og staðalmynda, hvernig vinna megi með þau á sjálfstæðan og uppbyggjandi hátt.</li><li>• Lýst margvíslegum tilfinningum og áttað sig á, áhrifum þeirra á hugsun og hegðun.</li><li>• Tileinkað sér heilbrigða og holla lífshætti.</li><li>• Metið jákvæð og neikvæð áhrif ýmissa áraíta í umhverfinu á líf hans og tekið gagnrýna afstöðu til þeirra.</li><li>• Gert sér grein fyrir jafngildi sínu og annarra manna og rætt þýðingu þess.</li><li>• Sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn á völdum stöðum og tímum.</li><li>• Sett sér markmið og gert áætlanir við fjölbreytt viðfangsefni.</li></ul>		



<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gagnrúnin hugsun</li> <li>• Fyrirmyndir</li> <li>• Tilfinninganæmi</li> <li>• Sköpun</li> <li>• Tjáning</li> <li>• Framsýni</li> <li>• Ígrundun</li> </ul>			
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gerir sér grein fyrir hvað eru styrkleikar og hvað eru veikleikar</li> <li>• Getur lýst sjálfum sér og tekið dæmi um þætti sem hafa áhrif á sjálfmynd hans, svo sem úr nærsamfélagi, umhverfi og menningu.</li> <li>• Áttar sig á ólíkum kynhlutverkum á nokkrum sviðum og hvernig þau mótast og breytast.</li> <li>• Getur lýst margvíslegum tilfinningum og áttað sig á áhrifum þeirra á hugsun og hegðun.</li> <li>• Getur sett sér markmið í námi.</li> <li>• Gerir sér grein fyrir jafngildi sínu og annarra manna og getur rætt þýðingu þess.</li> <li>• Fær fræðslu um hreyfingu, hollustu, hamingju og samskipti (<i>6H heilsunnar</i>-skólahjúkrunarfræðingur)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Getur sett sér markmið út frá fjölbreyttum viðfangsefnum</li> <li>• Getur lýst með dæmum gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dyggða og gildismats fyrir eigin sjálfsvitund.</li> <li>• Getur vegið og metið áhrif fyrirmynda og staðalmynda og hvernig vinna má með þau á sjálfstæðan og uppbyggjandi hátt.</li> <li>• Fær fræðslu um kynþroska (<i>6H heilsunnar</i>-skólahjúkrunarfræðingur).</li> <li>• Fær félagsfærniþjálfun-ART.</li> </ul> <p><i>Helgileikurinn</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Getur metið jákvæð og neikvæð áhrif ýmissa áreita í umhverfinu á líf hans og tekið gagnrýna afstöðu til þeirra.</li> <li>• Getur sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn á völdum stöðum og tímum.</li> </ul>
<p><b>Félagsheimur</b>  <i>Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Félagsvitund</li> <li>• Borgaravitund</li> <li>• Umburðarlyndi</li> <li>• Samfélagsreglur</li> <li>• Borgaralegar skyldur</li> <li>• Frelsi og ábyrgð</li> <li>• Félagfærni</li> <li>• Kynheilbrigði</li> <li>• Jafnrétti</li> <li>• Réttlæti</li> <li>• Virðing</li> <li>• Mannréttindi</li> <li>• Umhyggja og velferð</li> <li>• Sáttfýsi</li> <li>• Vinátta</li> <li>• Lýðræði</li> <li>• Ofbeldi</li> <li>• Samræða</li> </ul>	<p><b>Við lok 7. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 198-200):</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tekið þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu.</li> <li>• Borið kennsl á ólíkan bakgrunn fólks og virt frelsi þess til mismunandi trúar, lífsgilda, skoðana og lífshátta.</li> <li>• Metið og brugðist við ólíkum skoðunum og upplýsingum á fordómalausan hátt.</li> <li>• Rökrætt um ólík málefni af samfélagslegum og siðferðilegum toga.</li> <li>• Tekið þátt í samræðu um stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi og skyldur, sýnt ábyrgð í samskiptum og átti sig á réttindum sínum samkvæmt alþjóðasáttmálum.</li> <li>• Tjáð þekkingu sína og viðhorf með fjölbreyttum hætti, einn sér og í samstarfi við aðra.</li> <li>• Nefnt dæmi um gildi jafnréttis og mannréttinda í samfélaginu og rætt áhrif staðalímynda.</li> <li>• Sýnt sanngirni, sjálfstraust og virðingu í samskiptum og samvinnu við aðra.</li> <li>• Rætt um eigin athafnir og afleiðingar þeirra.</li> <li>• Rætt reglur í samskiptum fólks og tekið þátt í að setja sameiginlegar leikreglur með öðrum.</li> <li>• Tekið þátt í samfélagsmálum á ábyrgan hátt.</li> <li>• Sýnt samferðafólki sínu tillitssemi og umhyggju.</li> </ul>		



<ul style="list-style-type: none"><li>• Gagnrýnin hugsun</li><li>• Tjáning</li><li>• Miðlun</li><li>• Sköpun</li><li>• Leikur</li></ul>			
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"><li>• Veit hvað lýðræðislegt samfélag er.</li><li>• Tjáir eigin þekkingu og viðhorf á viðfangsefnum.</li><li>• Tekur þátt í lýðræðislegum samræðum.</li><li>• Veit hvað sanngirni, sjálfstraust og virðing er.</li><li>• Gerir sér grein fyrir að eigin athafnir geta haft afleiðingar.</li><li>• Gerir sér grein fyrir reglum sem gilda í samskiptum fólks og þjálfist í að setja sameiginlegar leikreglur með öðrum.</li><li>• Sýnir samferðafólki sínu tillitssemi og umhyggju.</li><li>• Gerir sér grein fyrir að fólk er með mismunandi skoðanir á ýmsum málefnum</li><li>• Gerir sér grein fyrir að fólk er með ólíkan bakgrunn og virðir frelsi þess til mismunandi trúar, lífsgild skoðana og lífshátta.</li><li>• Gerir sér grein fyrir að hann er þátttakandi í samfélaginu, með ákveðin réttindi og skyldur og sýnir ábyrgð í samskiptum</li><li>• Gerir sér grein fyrir gildi jafnréttis og mannréttinda í samfélaginu.</li><li>• Veit hvað staðalímýndir eru.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Tjáir þekkingu sína og viðhorf með fjölbreyttum hætti.</li><li>• Sýnir sanngirni, sjálfstraust og virðingu í samvinnu við aðra.</li><li>• Getur rætt um eigin athafnir og afleiðingar þeirra.</li><li>• Getur rætt reglur í samskiptum fólks og tekið þátt í að setja sameiginlegar leikreglur með öðrum</li><li>• Tekur þátt í samfélagsmálum á ábyrgan hátt.</li><li>• Tekur þátt í samræðum um stöðu sína sem þátttakanda í samfélaginu, réttindi og skyldur og sýnir ábyrgð í samskiptum</li><li>• Getur tekið þátt í rökræðum um ólík málefni af samfélags og siðferðilegum toga</li><li>• Getur nefnt dæmi um gildi jafnréttis og mannréttinda í samfélaginu og rætt um áhrif staðalímýnda</li><li>• Þekkir til ólíkra málefna af samfélagslegum og siðferðilegum toga.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Tekur þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu.</li><li>• Getur tjáð þekkingu sína og viðhorf með fjölbreyttum hætti, einn sér og í samstarfi við aðra.</li><li>• Metur og bregst við ólíkum skoðunum og upplýsingum á fordómalausan hátt.</li><li>• Getur tekið þátt í samræðu um stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, um réttindi og skyldur, sýnt ábyrgð í samskiptum og áttar sig á réttindum sínum samkvæmt alþjóðasáttmálum.</li><li>• Getur rökrætt um ólík málefni af samfélagslegum og siðferðilegum toga</li><li>• Ber kennsl á ólíkan bakgrunn fólks og virðir frelsi þess til mismunandi trúar, lífsgilda, skoðana og lífshátta.</li></ul>